

Odhalit osteoporózu včas pomáhají nově praktici a gynekologové. Do programu se zapojilo už na sto pracovišť, říká jeho spoluautor Jan Bodnár

26.7.2023 - | Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR

Kolik obyvatel v Česku trpí osteoporózou?

Takové číslo nikdo přesně nezná, důvodem je právě nedostatečný záchyt nemoci. Podle odborníků jí může trpět až tři čtvrtě milionu Čechů, což je skutečně alarmující číslo. S jistotou víme, že se jedná o jednu z nejčastějších metabolických chorob, jejíž výskyt v populaci navíc stále roste. Přitom pokud je včas zachycena, může být dobře léčena a pacient je tak chráněn před možnými fatálními následky například zlomenin.

Proč dochází k nedostatečnému časnému záchytu onemocnění?

Záchytem onemocnění se dosud zabývali pouze osteologové, kterých je v Česku nedostatek. Totéž lze říci i o přístrojovém vybavení, tedy síti densitometrů, na kterých se měření kostní hustoty provádí. Z toho důvodu přišla VZP na jaře letošního roku s návrhem, aby příslušná vyšetření mohli provádět i praktičtí lékaři a gynekologové.

Jak v tom má pomoci program časného záchytu osteoporózy?

Celý program je nastaven tak, aby vyšetření k odhalení osteoporózy probíhala během pravidelných preventivních prohlídek u praktického lékaře nebo gynekologa. V rámci jedné návštěvy lékaře tak může být provedena jak klasická preventivní prohlídka, tak i příslušné šetření k výskytu této choroby. Pokud vznikne podezření na výskyt osteoporózy u daného pacienta, provede se u něj přístrojové měření kostní hustoty densitometrem, které problém zcela vyloučí, nebo přesně popíše.

Jakým způsobem do něj budou gynekologové a praktičtí lékaři zapojeni? Mohou, nebo musí se zapojit všichni?

Zapojit se nemusí, ale mohou. A VZP program nastavila tak, aby pro ně byl dostatečně atraktivní i z hlediska finančního ohodnocení. Navíc si velmi dobře uvědomují i rizika spojená s neodhalenou, resp. neléčenou osteoporózou. Ví, že je v zájmu jejich pacientů vyšetření provést.

Kolik lékařů se už od dubna zapojilo? Projevilo se to nějak v nárůstu počtu pacientů?

Jedná se přibližně o sto pracovišť, přičemž s dalšími jednáme. Vcelku mohu již dnes konstatovat, že zájem o tuto problematiku z řad odborné veřejnosti předčil naše očekávání. Jasně jsme při spouštění projektu stanovili, že zhruba po dvou letech fungování programu vyhodnotíme výsledky, jedním z kritérií, která budeme sledovat, je například i počet záchytů nemoci.

K čemu slouží dotazník FRAX? Na co se budou lékaři pacientů ptát?

Dotazník zjišťuje základní informace jako je věk, hmotnost, výška, a také rizikové faktory jako je pití alkoholu či kouření, přítomnost některých diagnóz v rodinné anamnéze, prodělané zlomeniny atd. Šetření trvá pár minut, rozhodně to není nic, čeho by se měl pacient obávat. I samotné vyšetření densitometrem je bezbolestné, neinvazivní a trvá zhruba 15 minut.

Na koho se mají gynekologové a praktičtí lékaři konkrétně zaměřit a proč?

Program je zacílen na ty nejrizikovější skupiny, to jsou obecně ženy po menopauze a muži nad 65 let věku. Právě u žen od roku po menopauze do 59 let a u mužů ve věku 65 až 69 let je prováděna anamnéza a jednoduchý dotazník FRAX, při podezření na onemocnění osteoporózou následně měření denzitometrem. U žen nad 60 let a u mužů nad 70 let bude v rámci preventivní prohlídky u všeobecného praktického lékaře nebo u gynekologa indikováno už přímo měření denzitometrem. Měření kostní hustoty může být provedeno buď přímo v ordinaci registrujícího lékaře, pokud má přístroj k dispozici, nebo je pacient odeslán na příslušné specializované pracoviště.

Na základě výsledku denzitometrického vyšetření se pak volí další postup. Buď pravidelné sledování pacienta, zahájení léčby nebo jeho odeslání ke klinickému osteologovi či jinému specializovanému lékaři.

Jak má narůst počet kostních denzitometrů a diagnostických vyšetření v ordinacích praktiků a gynekologů?

Naším cílem je, aby se do záchyty zapojila alespoň čtvrtina z cílové populace, tedy těch, kterých se vyšetření týká. Co se týká přístrojového vybavení, za uspokojivý stav bychom považovali, pokud by bylo 20 denzitometrů na každý milion obyvatel. K tomuto cíli ale máme v současné chvíli ještě velký kus cesty, dnes evidujeme na každý milion obyvatel devět celotělových kostních denzitometrů.

Budou moci praktičtí lékaři a gynekologové odhalenou osteoporózu také léčit? Jsou k tomu dostatečně kvalifikovaní?

Domnívám se, že odborná erudice těchto odborností je natolik vysoká, že se jedná o liché obavy. Částečně se navíc jedná o léčebné postupy, které jsou již nyní praktickým lékařům a gynekologům vlastní. Nově bychom nicméně rádi umožnili např. preskripci bisfosfonátů praktickým lékařům tak, aby měli k dispozici širší spektrum terapií.

Proč je důležité, aby bylo řídnutí kostí odhaleno včas?

Křehké kosti jsou například často příčinou zlomenin krčku kosti stehenní. Každoročně jich u nás lékaři ošetří víc než 17 000 a jejich počet neustále stoupá. I v zemích s vyspělým zdravotnictvím jako je to české, je udávána úmrtnost pacientů do 1 roku po zlomenině 15 až 20 %. Řídnutí kostí tedy může mít pro pacienta fatální následky. Tím, že mu včas nabídneme léčbu, mu můžeme bez nadsázky výrazně prodloužit život a zachovat jeho kvalitu.

<https://www.vzp.cz/o-nas/aktuality/odhalit-osteoporozu-vcas-pomahaji-nove-praktici-a-gynekologove-do-programu-se-zapojilo-uz-na-sto-pracovist-rika-jeho-spoluautor-jan-bodnar>